

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dar (nedar) v procesu oddlužení dle insolvenčního zákona

Insolvenční zákon ve svém ust. 395 odst. 1 stanovuje dvě esenciální podmínky, při jejichž splnění lze dlužníkovi povolit oddlužení. Tou první je dostatečná ekonomická nabídka dlužníka (požadavek minimální třicetiprocentní míry uspokojení pohledávek jeho nezajištěných věřitelů pojatých do oddlužení), tou druhou absence nepoctivého záměru dlužníka spojeného s podáním návrhu na povolení oddlužení.[1] Jinými slovy řečeno předmětné ustanovení říká, že i kdyby dlužník splňoval minimální kvantitativní kritéria oddlužení (§ 395 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona), nemá na oddlužení automaticky nárok, lze-li s přihlédnutím ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím dlužník sleduje nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona).

Za pozornost přitom stojí relace ekonomické nabídky dlužníka a poctivosti jeho záměru v případě, že (výlučným) příjmem dlužníka usilujícího o oddlužení ve formě splátkového kalendáře je (má být) pravidelné (každoměsíční) plnění z darovací smlouvy nebo ze smlouvy o důchodu. Tento vztah se totiž v judikatuře vyšších soudů vyvíjel a lze říci, že stále vyvíjí.

Tento vývoj je dán (je umožněn) tím, že ustanovení § 395 odst. 1. písm. a) insolvenčního zákona, podmiňující povolení oddlužení požadavkem předpokladu dlužníkova poctivého záměru, patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, to jest k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak **přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.**[2]

V takto ustaveném rámci byl v usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 10. 2011, sp. zn. KSOS 22 INS 7860/2011, 3 VSOL 362/2011-A-9 (nejprve) vysloven názor, že příjem z darovací smlouvy má toliko doplňovat vlastní příjem dlužníka a nemá jít o jediný zdroj plnění splátkového kalendáře. Bylo zdůrazněno, že **přestože by dlužník byl schopen s pomocí daru dosáhnout dostatečného plnění pro nezajištěné věřitele** (za předpokladu, že by darovací smlouva ze strany dárce byla skutečně plněna), **lze v tom, že za dlužníka by oddlužení plnila výhradně třetí osoba, spatřovat nepoctivý záměr**, a tedy důvod pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dle ust. § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

Ovšem již v usnesení ze dne 20. 2. 2013, sp. zn. KSBR 45 INS 28208/2012, 3 VSOL 970/2012-A-9 Vrchní soud v Olomouci uvedl: „Nelze totiž vyloučit situace, kdy dlužník z objektivních důvodů nemůže plnit převážnou část oddlužení z příjmů, získaných vlastní výdělečnou činností. Pokud za této situace si dlužnice vlastní aktivitou zajistila možnost plnění splátek z daru od třetí osoby,

neshledává odvolací soud důvodu, proč by měl být pouze v té skutečnosti, že se dlužnice na plnění splátkového kalendáře nepodílí ani částečně příjmy získanými vlastní výdělečnou činností, spatřován nepoctivý záměr ve smyslu ustanovení § 395 odst. 1, písm. a) IZ, pro který by bylo nutno její návrh na povolení oddlužení zamítnout. Odvolací soud v tomto postupu dlužnice nepoctivost jí podaného návrhu na povolení oddlužení neshledává.“[3] Vrchní soud v Praze pak konstatoval, že dlužníku, jehož momentální vlastní ekonomická nabídka pro oddlužení plněním splátkového kalendáře není dostatečná (**nemá žádné postižitelné příjmy, anebo tyto k zákonnému minimálnímu uspokojení nezajištěných pohledávek dle § 395 odst. 1 písm. b/ IZ nepostačují**), může poskytnout relevantní formu pomoci třetí osoba, a to buď přistoupením k závazkům dlužníka (spoludlužnictví předvídané v § 392 odst. 3 věta první IZ), anebo **závazkem poskytovat dlužníku po dobu oddlužení ... určité pravidelné finanční plnění (např. prostřednictvím smlouvy o důchodu nebo smlouvy darovací). Takovéto finanční plnění, k němuž se třetí osoba dobrovolně zavázala, je tedy zcela legitimním příjmem dlužníka, jenž proto také může být pro plnění splátkového kalendáře použit.**[4]

Pokud pak není závazek z darovací smlouvy (smlouvy o důchodu) plněn, resp. je plněn jen z části (dlužníkovi je poskytován nižší, než sjednaný dar či důchod), opět se můžeme v soudní praxi shledat s dvěma pohledy. Na (částečné) neplnění z darovací smlouvy (smlouvy o důchodu) totiž lze nahlížet ze dvou úhlů.

Dle názoru Vrchního soudu v Olomouci **nelze z neplnění darovací smlouvy dárce (bez dalšího) vyvodit nepoctivý záměr na straně dlužníka, resp. nelze neposkytování daru považovat za porušení podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení ve smyslu ust. § 418 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.**[5] Vrchní soud v Praze – naopak – uzavřel, že změnu darovací smlouvy, která by měla pro nezajištěné věřitele znamenat nižší uspokojení, by bylo nutno kvalifikovat jako nepoctivé jednání dlužnice dle § 395 odst. 1 písm. a) IZ, které je vždy překážkou řešení úpadku dlužníka oddlužením (bez ohledu na splnění ostatních podmínek jeho přípustnosti) a je tudíž důvodem pro zrušení schváleného oddlužení s jeho přeměnou v konkurs; stejně by pak bylo nutno hodnotit v průběhu splátkového kalendáře případné nižší plnění dárce, pokud by nebylo prokazatelně důsledkem nepříznivé změny příjmových poměrů dárce, pro kterou tito objektivně nejsou schopni svůj finanční závazek zcela plnit.[6] Ovšem tento závěr Vrchního soudu v Praze akcentující zásadu co nejvyššího uspokojení věřitelů (§ 5 písm. a/ insolvenčního zákona) je značně relativizován názorem vysloveným tímž soudem v jeho usnesení ze dne 19. 1. 2015, sp. zn. KSPL 27 INS 19609 / 2013, 3 VSPH 540/2014 – B – 42, podle kterého platí, že **pokud věřitelé nedorazí na schůzi věřitelů a nehlasují o způsobu oddlužení dlužníka, který jako jeho formu preferuje splátkový kalendář, jsou srozuměni s tím, že oddlužení bude provedeno tímto způsobem (nabízí-li dlužník uspokojení alespoň 30% jejich nezajištěných pohledávek), a to bez ohledu na to, že zpeněžení majetkové podstaty dlužníka by pro ně bylo ekonomicky významně výhodnější.**

Je přitom zřejmé, že na jedné straně (skutečně) může dojít k tomu, že dárce přijde o zdroj svých příjmů anebo – jak to v životě bývá – přestane mít jednoduše zájem nadále dlužníka finančně podporovat (dárce byl kupříkladu dlužníkův partner, který se s ním rozešel ve zlém); v těchto případech je vskutku značně problematické hovořit o nepoctivém záměru dlužníka či o porušení jeho povinnosti. Na druhé straně však změna, zrušení či prosté neplnění darovací smlouvy (v praxi značně rozšířená) může být výsledkem společného úmyslu dárce a dlužníka snížit nabídku pro splátkový kalendář pod míru, ze které věřitelé, resp. insolvenční soud vycházeli při schvalování oddlužení (s tímto kalkulem se můžeme typicky setkat v těch oddluženích, do kterých se nepřihlásili všichni věřitelé dlužníka a míra předpokládaného uspokojení věřitelů přihlásivších je tak „příliš vysoká“ – dlužník s poskytovanými dary uspokojí kupříkladu 70 % jejich pohledávek, zatímco bez nich „dostatečných“ 32 %; nelze ani vyloučit úmysl dlužníka uvést – posléze neplněnou – darovací

smlouvou věřitele, potažmo soud v omyl při volbě způsobu oddlužení - tzn. při rozhodování o tom, zda bude oddlužení provedeno ve formě splátkového kalendáře či zpeněžením dlužníkovy majetkové podstaty).

Prokázání nepoctivé kalkulace smluvních stran, potažmo toho, že jde právě o druhou a nikoliv první z výše naznačených možností, je však velice náročné, neřkuli nemožné.

Lze uzavřít, že aktuální judikatura akcentuje ekonomickou dosažitelnost oddlužení, když připouští, aby jediným (zásadním) příjmem dlužníka bylo toliko plnění poskytované třetí osobou na základě darovací smlouvy či smlouvy o důchodu; zároveň je pozornost spíše věnována splnění minimálního zákonem stanoveného uspokojení dlužníkových věřitelů a nikoliv už tak dosažení jejich co nejvyššího možného uspokojení. Zkoumání poctivosti dlužníkovy záměru se pak dostává na druhou či spíše třetí kolej.

JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D.,
advokát a insolvenční správce se zvláštním povolením

[CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o.](#)
advokátní kancelář

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 78 Praha 4 Pankrác

Tel.: +420 224 827 884
Fax: +420 224 827 879
e-mail: ak@akccs.cz

[1] Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 8. 2014, sp. zn. KSUL 71 INS 32302/2013, 3 VSPH 1253/2014-B-14.

[2] Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2009, uveřejněné pod č. 14/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

[3] Srov. též např. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. KSOL 16 INS 25096/2013, 2 VSOL 8/2014-A-13, ve kterém čteme: „Bylo by sice placeno z příjmu třetí osoby, ale jistě nelze přičítat dlužnici k tíži, že je toho času na rodičovské dovolené. Lze rovněž zohlednit

skutečnost, že dárce je druhem dlužnice a otcem jejích dětí.“

[4] Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2015, sp. zn. MSPH 98 INS 27868/2014, 3 VSPH 182/2015-A-16. Shodně např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 3. 2014, sp. zn. MSPH 77 INS 21673/2013, 2 VSPH 2202/2013-A-16.

[5] Viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. KSOS 38 INS 6698/2009, 3 VSOL 701/2011-B-44.

[6] Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 6. 2013, sp. zn. KSUL 70 INS 24516/2012, 3 VSPH 343/2013-B-15.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)